

Els grans magatzems grossos de debò

JOSEPH ROTH

Prou que ja n'hi havia, de grans magatzems, a la ciutat. Però sempre feia l'efecte que algú o altre trobés a faltar uns grans magatzems que fossin grossos de debò. A molta gent no li semblava prou que els grans magatzems que ja existien tinguessin només quatre, cinc o sis plantes, i es llançaven a somniar audaçment en magatzems de deu, dotze o fins i tot quinze plantes. No és pas que tinguessin el desig d'aproximar-se cada cop més a Déu, cosa que de tota manera hauria estat un esforç ben balder. Perquè, segons tot el que sabem d'Ell, no ens hi acostem pas quan ens enfilem cap als núvols, sinó més aviat al contrari: ens hi anem acostant a mesura que vivim més a prop de la pols de la qual estem fets. No! La gent que somniava en uns grans magatzems que fossin grossos de debò només volia enlairar-se per damunt dels grans magatzems menors, de manera semblant als atletes actuals, cadascun dels quals no supera l'altre per tal d'assolir la seva pròpia meta amb més rapidesa, sinó per a arribar a una meta qualsevol més aviat que no pas l'altre. Aquells que estaven engrescats amb els grans magatzems somniaven en gratacels. Així doncs, un bon dia van construir els grans magatzems que eren grossos de debò, i tothom els va anar a veure, i jo també hi vaig anar...

Al seu costat, els magatzems vells que només són grans semblen petits i gairebé com botigues normals i corrents, tot i que en essència els grans magatzems grossos de debò amb prou feines es diferencien dels que només són grans. Contenen més mercaderies, més ascensors, més compradors, escales, escales mecàniques, caixes, venedors, lliurees, expositors, caixes de cartó i capsos. Això sí, les mercaderies semblen més barates. I és que de tantes que n'hi ha, les unes vora de les altres, pràcticament no poden evitar sentir-se poc valuoses. Esdevenen menys importants als seus ulls, s'abaixen els preus i es tornen més modestes; perquè la barator és la modèstia de les mercaderies. I com que hi ha tants compradors amuntegats, les mercaderies es tornen menys exigents, i també els compradors esdevenen modestos. Si bé al principi els grans magatzems grossos de debò semblaven fruit de l'arrogància i d'un desafiament humà pecaminós, amb el temps hom s'acaba adonant que no són sinó un immens contenidor de la petitesa i de la modèstia humanes; una confessió gegantina del baix preu de tot el que és terrenal.

Les escales mecàniques em semblen un exemple significatiu: enlairen l'individu tot enfilant-se elles en comptes d'ell. Bé, de fet no s'enlairen, sinó que circulen. Cada graó s'afanya a pujar amb un comprador al damunt, ben bé com si tingués por que no se li acudís tornar enrere. El porta cap a les mercaderies que probablement no hauria anat a veure en unes escales normals. Al capdavall, tant li faria si les mercaderies fossin presentades al comprador mitjançant unes escales que baixessin, en comptes que el comprador fos transportat per unes escales que s'enflessin cap a la mercaderia que l'espera.

Com és natural, als grans magatzems grossos de debò també hi ha escales normals i corrents. Però aquestes estan «acabades d'encerar», i qui les faci servir corre perill de relliscar, sota la seva pròpia responsabilitat. Haurien preferit estalviar-se-les del tot, aquestes andròmines antiquades que al costat dels ascensors i de les escales mecàniques gairebé fan l'efecte que són escales de mà de pagès. Per tal que tinguin una pinta encara més perillosa, les enceren tothora. Romanalles del temps antic en el qual només es coneixien les ruïnes dels palaus i els magatzems que tot just eren grans, i no pas grossos de debò.

Potser encara haurien construït un edifici molt més alt si no haguessin estat convençuts que a uns grans magatzems de debò els cal tenir una terrassa coberta al pis de dalt on els compradors puguin menjar, beure, admirar les vistes i escoltar música sense passar fred. Però això era el que pensaven, per més que en general no sembli necessàriament propi de la naturalesa humana sentir la necessitat de prendre cafè, menjar pastissos i escoltar música després de comprar roba de casa, vaixel·la i aparells de fer gimnàstica. O potser sí que aquestes necessitats tenen les arrels en el fons més pregon de la naturalesa humana i per això es va construir la terrassa coberta. De dia hi ha molta gent asseguda, que beu i menja, i encara que no puc suposar que ho facin sense tenir-ne ganes, fa l'efecte que només s'hi estiguin i hi beguin per tal de demostrar la necessitat de la terrassa. Fins i tot pot ser que aquest desig de menjar i beure només serveixi per a demostrar-la. Si ja la mobilitat reduïda de les persones elevades per les escales mecàniques permetia reconèixer-les com a compradors, en arribar a la teulada assoliren una passivitat que les assimila del tot a les mercaderies. I encara que paguin, fa l'efecte que cobrin pel fet de ser-hi...

Una orquestra magnífica els manté entretinguts en una immobilitat total. Amb la mirada recorren torres llunyanes, fàbriques de gas i horitzons. Els plaers rars s'ofereixen a tanta gent i d'una manera tan incessant que deixen de ser rars. I talment com dins l'edifici les mercaderies i els compradors esdevenien modestos,

també els plaers oferts a la terrassa coberta esdevenen modestos. Tot és a l'abast de tothom. Tot és a disposició de tothom.

Per això els grans magatzems grossos de debò no es poden considerar una empresa pecaminosa com ara la torre de Babel. Ben al contrari, són una prova que la naturalesa humana d'avui no té capacitat per a la desmesura. Fins i tot pot construir gratacels, i la conseqüència ja no és pas cap diluvi, sinó tan sols un negoci...

Traducció de Pilar Estelrich

Article publicat a *Münchener Neueste Nachrichten*, 8-9-1929. (Inclòs a *Werke III 1929-1939*, p. 81-84.)

JOSEPH ROTH (Brody, 1894- París, 1939) fou novel·lista i periodista. L'any 1933 es va haver d'exiliar a París, fugint del nazisme. La seva obra és un cant elegíac a la desaparició de l'Imperi austrohongarès. En català en podem llegir *El Leviatan i altres narracions* (2014), *Job* (2012), *La cripta dels caputxins* (2008), *La llegenda del sant bevedor* (2008), *La marxa de Radetzky* (2008), *La rebel·lió* (2008), *El pes fals* (2005), i *Fugida sense fi* (1995).

